

SADRŽAJ I METOD RADA KOMITETA SK U JNA

Osnovni problemi sadržaja rada komiteta. S obzirom na to što Savezu komunista pripada vodeća uloga i u Armiji, to u njenom životu ne postoji pitanje koje ne bi moglo da bude od interesa za rad komunista, osnovnih organizacija i rukovodstava. Produbljivanje socijalističkog karaktera naše Armije, razvijanje pravilnih vojničkih odnosa i discipline, političke i moralne svesti njenih pripadnika i, na toj osnovi, jačanje njenog jedinstva, borbene sposobnosti i gotovosti, predstavlja osnovu sadržaja rada i aktivnosti SK i njegovih rukovodstava. Prema tome, moglo bi se reći da i u sadržaju rada komiteta, koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama, nema nijednog pitanja u jedinici (komandi, ustanovi) o kome oni ne bi mogli raspravljati, zauzimati svoje stavove i usmeravati članstvo i osnovne organizacije.

Sasvim je normalno što će se u izvesnim elementima razlikovati sadržaj rada komiteta koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama i viših rukovodstava SK u JNA. Razlike potiču otuda što se niži komiteti nalaze stalno u neposrednom dodiru s praksom, osnovnim organizacijama i članstvom. Takav položaj omogućava im da deluju operativnije i blagovremeno zauzimaju stavove, donose odluke i zaključke o najaktuelnijim problemima u jedinici i organizaciji SK. To, međutim, ne znači da u radu ovih komitetat reba da preovladaju prakticizam i odsustvo planskog i studioznog izučavanja određenih problema. Naprotiv, stalni rast Armije, njena unutrašnja struktura i odnosi, nivo svesti komunista i ostalih pripadnika, imperativno zahtevaju odgovarajući napredak i u sadržaju i metodu rada osnovnih organizacija i rukovodstava SK. Ukoliko napredak u organizaciji SK ne bi stalno pratio opšti razvoj Armije, pa čak i prednjačio, SK ne bi mogao da pretenduje na vodeću idejno-političku ulogu, ne bi mogao teorijski da osvetljava vojnu praksu i da je stalno izdiže na viši nivo.

Različite sredine u kojima deluju komunisti (trupa, komanda, škola i sl.) dovode i do izvesnih specifičnosti u njihovom sadržaju rada. U trupnim jedinicama i organizacijama SK nalaze se zajedno starešine i vojnici, te je i problematika u njima složenija, raznovrsnija i dinamičnija. Međutim, u komandama se nalaze uglavnom starešine koje su, sa malim izuzecima, članovi SK. Veći procenat izraslijih komunista u komandama, s većim partijskim i armijskim stažom i iskustvom, omogućava njihovo veće angažovanje u izvesnim akcijama i zadacima komiteta. U tom smislu komiteti u komandi dosad su se nalazili u nešto povoljnijem položaju nego komitet u jedinici. S druge strane, karakter trupe i priroda života i rada u njoj zahtevaju brže i operativnije reagovanje i delovanje ne samo komande i starešina, nego i osnovnih organizacija i rukovodstava SK.

Sve te okolnosti i specifičnosti uslovljavaju i određenu orijentaciju u sadržaju rada ovih komiteta. O ovim i drugim tendencijama u sadržaju rada komiteta, govore i podaci ankete sprovedene među redovnim i vanrednim slušaocima Političke škole JNA¹ kao i neki drugi dokumenti (zapisnici, izveštaji, referati).

Naime, iz odgovora anketiranih, kao i iz pomenutih dokumenata, vidi se da u sadržaju rada komiteta dominira problematika jedinica. U većini slučajeva za sadržaj rada odabiraju se najaktuelnija pitanja i problemi, ali se oni još uvek ne razmatraju u potrebnoj meri sa idejno-političkog aspekta i uloge komiteta i osnovnih organizacija, obaveza i dužnosti članova SK, posebno onih koji imaju najodgovornije dužnosti u jedinici i organizaciji SK. Na nekim bitnim pitanjima unutararmijske problematike (obuka, materijalno poslovanje i sl.) najteže se mogu uočiti i povući razlike u načinu pristupanja komandi i komiteta. Upravo zbog takve neizdiferenciranosti u prilaženju istim pitanjima dolazi do tzv. „paralelizma“ u radu komandi i komiteta.

Na rad nižih komiteta dosad je uticao sadržaj i način rada viših rukovodstava. Nisu usamljene pojave da se veoma malo razlikuju formulacije dnevnih redova višeg i nižeg komiteta u jednoj jedinici. Naime, nedovoljna sposobnost da se uoče problemi u vlastitoj sredini — jedinici i organizaciji i da nađu određeno mesto u sadržaju rada, stavlja pojedine komitete u poziciju da iščekuju direktive, stavove i zaključke viših rukovodstava. Zato je razvijanje samostalnosti komiteta nižih jedinica jedno od značajnih pitanja u radu viših rukovodstava SK.

Rezultati ankete ukazuju i na činjenicu da su problemi idejne i organizacione izgradnje organizacije SK, posebno njen metod rada, manje tretirani u sadržaju rada komiteta. Ovo su potvrdili i neki drugi podaci. Naime, u dnevnim redovima 11 komiteta puka nije primećeno, u toku godine, nijedno pitanje koje bi se odnosilo na razmatranje metoda rada osnovnih organizacija i na analizu vlastitog metoda rada. Suvišno je i govoriti o tome da je nemoguće uspešno delovanje organizacije SK i njenog članstva u jedinici ukoliko se stalno i neprekidno ne radi na unutrašnjoj izgradnji organizacije, idejnom osposobljavanju komunista i ne preispitaju njihov metod delovanja u određenoj sredini. Prema tome, unutrašnja idejno-politička i organizaciona izgradnja organizacije SK i njenih rukovodstava jeste osnovni uslov da se komunisti osposobe za što uspešnije ostvarenje svoje idejno-političke uloge u jedinici. Ovaj zahtev je veoma jako naglašen u odlukama i zaključcima IV i V sednice Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, te je njegova realizacija jedan od prvostepenih zadataka svih komunista, osnovnih organizacija i, posebno, rukovodstava SK i u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

Međutim, i pored izvesnih specifičnosti u sadržaju rada komiteta, koje su uslovljene njihovim rangom (viši i niži komiteti) i sredinama u kojima deluju (trupa, komanda, ustanova), bitni problemi

---

¹ U anketi je učestvovalo 145 slušalaca među kojima 107 članova komiteta. Anketirani su iz svih vidova i rodova JNA. Nalazili su se na dužnostima u trupi, školama, komandama i ustanovama.

su im isti. Ne samo što im je, govoreći načelno, ista sadržajna nego i metodička osnova sa koje treba da polaze u ostvarivanju vodeće uloge SK u izgradnji i jačanju borbene sposobnosti JNA. Prema tome, osnovni izvori sadržaja rada komiteta su isti kao i za celokupnu organizaciju SK u Armiji. To su, pre svega, zadaci, stanje i problemi u jedinici, komandi i ustanovi, unutrašnja izgradnja Saveza komunista i društveno-politička aktivnost komunista uopšte.

Planiranje rada komiteta. Postoje shvatanja da je planiranje u komitetima, naročito onim koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama, suvišna i nepotrebna stvar, čak formalnost, koja samo opterećuje i štetno utiče na njegov metod rada. Komiteti treba da su stalno u toku događaja u jedinici i organizaciji SK te ih planovi mogu samo odvojiti od prakse, a time i negativno delovati na metod njihovog rada i rukovođenja.

Danas je, međutim, prevladalo mišljenje o nužnosti planiranja, te ono čini sastavni deo sadržaja i metoda rada svih rukovodstava SK u JNA. O tome svedoče i rezultati ankete. Naime skoro svi anketirani su naveli da je dobro što komiteti planiraju svoj rad. Usvajajući planiranje, kao neophodan uslov za unapređenje svog rada, komiteti sve uspešnije prevazilaze stare navike i slabosti, kao što su, npr.: rutinstvo, improvizacija, prakticizam, stihijnost i sl. Planskim načinom rada rukovodstva se oslobađaju prakse da idu za događajima i da, zbog toga, po pravilu, kasno, neadekvatno i neefikasno utiču na njih. Upravo, takav, planski rad im omogućuje da na vreme uočavaju određene pojave i događaje, prate njihov tok i pravac i da ih usmeravaju u pozitivnom smislu. Samo pod tom pretpostavkom može se očekivati pravovremena i dobro organizovana uspešna idejno-politička akcija rukovodstava, osnovnih organizacija, članova SK i vojnih kolektiva u izvršavanju zadataka i otklanjanju raznih pojava koje slabe moralno-političko jedinstvo i bojevu spremnost jedinice.

Pri izradi i usvajanju plana moraju se uvažavati i određeni metodički zahtevi, kao, uostalom, i u svakom drugom planiranju. Kao najvažniji ističu se: analiza izvršenja zadataka u prethodnom planu, svestrano poznavanje stanja i problema u jedinici i organizaciji SK, izbor najvažnijih i najaktuelnijih pitanja i zadataka, lična i kolektivna odgovornost i učešće svih članova komiteta u izradi i konačnom usvajanju plana.

Analiza izvršenja prethodnog plana jeste neophodan uslov za realno postavljanje narednog plana rada. Iako većina komiteta ovaj zahtev uzima kao polaznu osnovu u izradi plana, to još nije postala praksa i metod rada svih komiteta. Tako, npr., 28% anketiranih se izjasnilo da komiteti nisu analizirali prethodne planove pre usvajanja novih. Analiza izvršenja planova pokazuje koji zadaci i dalje ostaju aktuelni za delatnost komiteta, kako i zašto neki od njih nisu izvršeni. Time se stvaraju povoljni uslovi za razvijanje kritike i samokritike, lične i kolektivne odgovornosti članova komiteta.

Svestranim poznavanjem i analizom stanja u jedinici i organizaciji SK stvaraju se mogućnosti da se uoče najvažniji problemi i

zadaci koji će sačinjavati osnovu budućeg plana. Ukoliko se ovom pitanju ne priđe temeljitije, teško će se steći objektivnan uvid u stanje i probleme i realno predvideti u planu ono što je najbitnije za rad i aktivnost komiteta u određenom periodu. Međutim, nije sasvim usamljena praksa da se, usled površnog poznavanja problematike, unose u plan manje važni i neaktuelni zadaci ili da se zahvate oni aspekti koji spadaju u nadležnost komande.

Izbor najvažnijih i najaktuelnijih pitanja proizilazi iz prethodnih zahteva i čini s njima organsku i nedeljivu celinu. Naime, ako su svestrano proučeni svi izvori i problemi koji iz njih proizilaze, potreban je samo jedan korak da se oceni šta i zašto treba da uđe u plan rada komiteta. Istovremeno videće se i prioritet određenih zadataka. Samim tim izbeći će se i paralelizam u radu komiteta i komandi.

Pošto se planom određuje osnovna orijentacija u radu komiteta, potrebno je da se u njegovoj izradi i konačnom usvajanju ispolje aktivnost i odgovornost svih članova komiteta. Proces izrade i usvajanja plana mora imati neke svoje faze: izrada predloga plana (sekretar, ili sekretarijat, ili radna grupa), njegovo dostavljanje svim članovima komiteta na proučavanje, diskusija i konačno usvajanje plana na sastanku komiteta. Sasvim je normalno da u dnevnom redu treba predvideti i posebnu tačku: „Usvajanje plana rada komiteta“, a ne da se, kao što se to ponegde radi, ovaj posao obavi formalistički i na brzinu u vidu površne informacije na početku, ili, češće, na kraju sastanka i to u tački „Razno“.

Sasvim je razumljivo da se plan ne sme shvatiti statično, kao nešto što je nepromenljivo i jednom zauvek dato. Naprotiv, u toku realizacije on se dopunjava, aktuelizira i u tom smislu koriguje i usavršava. Ali, što se realnije odaberu problemi u određenom periodu, to se javljaju i manje potrebe da se bitnije menja ono što je ranije planirano. Zato su realnost, elastičnost i stalna aktuelizacija osnovne pretpostavke i bitne odlike dobrog, celishodnog i efikasnog plana rada komiteta SK.

Praćenje i izučavanje stanja u jedinicama i organizaciji SK. Svestrano i stalno praćenje problema i događaja i njihovo studiozno izučavanje omogućava komitetima da objektivnije, celovitije i kvalifikovanije procenjuju svoju ulogu u konkretnoj situaciji. Kao što je ranije naglašeno, komiteti koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama u povoljnijem su položaju da prate i izučavaju problematiku. U stvari, njihovi članovi se nalaze u osnovnim jedinicama i organizacijama SK na takvim dužnostima koje im ne samo omogućuju da stalno budu u središtu najvažnijih zbivanja, nego i da, kao osnovni vaspitni faktori, ispolje punu aktivnost i utiču na menjanje i formiranje svoje sredine. Zbog toga, u njihovom načinu delovanja nema posrednika između komiteta, osnovne organizacije i jedinice. Neposredno posmatranje određenih situacija i direktno učešće u njihovom rešavanju osnovne su karakteristike i prednosti u metodi rada ovih komiteta. Pored neposrednih izvora, koje najviše koriste i koji su najrealniji, niži komiteti koriste i pismene izvore dokumen-

taciju komande i organizacije SK. Međutim, viša rukovodstva, pored neposrednog sticanja uvida, u većoj meri koriste dokumentaciju, informacije, ankete i druge pokazatelje. Ukoliko komiteti potpunije realizuju zahteve studioznog praćenja i proučavanja celokupne problematike u jedinici i organizaciji, utoliko će i njihov sadržaj i metod rada biti uspešniji i efikasniji. Istovremeno takav način rada doneće i razvijanju lične i kolektivne odgovornosti, demokratičnosti, kritike i samokritike u komitetu.

U poslednje vreme, naročito posle IV i V plenuma, sva rukovodstva SK, počev od Centralnog komiteta pa sve do komiteta koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama, naglašavaju potrebu i značaj studioznijeg i kvalifikovanijeg izučavanja politike i konkretne praktične delatnosti organizacije SK. U tom cilju se i pri rukovodstvima SK obrazuju pomoćna, radna tela (komisije i radne grupe). U vezi s tim, V plenum posebno ukazuje na način konstituisanja i na metod rada ovih organa. Sastav ovih tela nije fiksiran, ni u pogledu broja, a ni ličnosti. Naprotiv on je promenljiv (dinamičan) i zavisi, pre svega, od vrste i karaktera problema koji se izučavaju. Naglašeno je da se i komisije u svom radu moraju više rukovoditi naučnoistraživačkim metodama. Najme, ukoliko se one budu radikalnije oslobađale birokratskog, prakticističko-rutinskog stila i prilaza problemima i sve više budu zasnivale svoju aktivnost na naučnom saznanju, višestrukim izvorima, verifikovanim pokazateljima, javnim i demokratskim postupcima, dinamičnim i stalnim dijalozima, utoliko će potpunije opravdati svoju ulogu i neposrednije uticati na unapređenje metoda rada rukovodstava SK na svim nivoima. Samo pod tom pretpostavkom može se ispoljiti jači i neposredniji uticaj članstva na rad, odluke i stavove rukovodstava. U protivnom, odredbe Statuta kojim se definiše status člana SK kao kreatora celokupne politike SK, ostaće samo njegovo formalno pravo i obaveza.

U procesu reorganizacije i daljeg razvoja SK u Armiji razmatraće se i status, uloga, zadaci i metod rada pomoćnih tela. U vezi s tim, neophodno je da se analiziraju iskustva iz dosadašnjeg rada ovih tela, s obzirom na to što su ona postojala, stalno ili privremeno, pri svim rukovodstvima SK.

Kada je reč o konstituisanju radnih grupa, postavljalo se kao veoma značajno pitanje njihovog sastava, naime, da li njih treba da sačinjavaju samo članovi komiteta ili i ostali komunisti. Tako je, na primer, 63% anketiranih izjavilo da radne grupe sačinjavaju samo članovi komiteta, a 37% da u njih ulaze i ostali komunisti. Iz podataka se vidi da u 70% slučajeva radne grupe sačinjavaju oni članovi komiteta koji se nalaze na radu u komandi puka (brigade). Najbolje je da u sastav radnih grupa ulaze oni komunisti koji mogu najbolje da prouče određeni problem i to, pre svega, sa stanovišta uloge komiteta i organizacije SK. Zato nije dovoljno da članovi radne grupe poseduju samo stručnost, već iznad svega partijsko-političku sposobnost i refleks u ocenjivanju i analizi određenih problema i pojava u jedinici.

Svaki član radne grupe angažuje se na onim pitanjima koja mu najviše odgovaraju. Celishodnom podelom zadataka u grupi i ko-

ordiniranim i kolektivnim radom svih njenih članova obezbeđuje se pravovremeno i temeljito izučavanje određenog pitanja i njegovo pripremanje za sastanak komiteta. O tome govori i ovaj primer. Jedan komitet puka zadužio je radnu grupu da pripremi referat na temu: „Analiza rada osnovnih organizacija u periodu opšte obuke“. Grupa je najpre skicirala osnovne elemente koje treba razmotriti u referatu i izvršila podelu rada. Jednog člana je zadužila da prouči odgovarajuću dokumentaciju komande koja se odnosi na planiranje, organizaciju, izvođenje, proveru rezultata i analizu opšte obuke, a ostalu dvojicu da prouče dokumentaciju osnovnih organizacija (zapisnike, beleške, dnevnne redove), da steknu uvid u njihov rad, razgovaraju sa sekretarima i sekretarijatima, ostalim komunistima, vojnicima i starešinama o problemima, pojavama i slabostima u periodu opšte obuke. Članovi grupe su se povremeno sastajali, dogovarali i na taj način proveravali, korigovali i ujednačavali svoje ocene i stavove o određenim problemima. Na kraju, kada su podaci i svi elementi bili prikupljeni i stavovi ujednačeni, jedan od članova je zadužen da pismeno oformi referat. Grupa se ponovo sastala kada je referat bio napisan i tom prilikom izvršila poslednju redakciju i njegovo usvajanje. Treba napomenuti da je određen problem bio predviđen u planu komiteta, tako da je grupa imala dovoljno vremena (oko mesec dana) da ga temeljito prouči i o njemu pripremi referat.

Razni podaci, pa i rezultati ankete, potvrđuju činjenicu da su i komiteti koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama sve više koristili radne grupe za praćenje i proučavanje određenih problema. Tako, npr. od 107 članova komiteta² — 62 su odgovorila da se referati pripremaju grupno, a 45 da referate pripremaju pojedinci, u većini slučajeva sekretari komiteta. Valja naglasiti da radne grupe treba obrazovati u slučajevima kada se radi o nekim ključnim problemima i zadacima, koji su u većini slučajeva i planom predviđeni. Međutim, kada su u pitanju neki hitni zadaci, iznenadni problemi, koji traže neodložno razmatranje, onda radne grupe manje dolaze u obzir. U takvoj situaciji sekretar (sekretarijat) ili neki drugi član komiteta priprema materijal za sastanak.

Radna grupa, nakon proučavanja problema, informiše komitete o svojim zapažanjima i ocenama, stavovima i predlozima. Na osnovu toga komitet odlučuje da li o određenom pitanju treba ili ne da raspravlja na svom sastanku. Ukoliko se donese odluka da treba, grupa nastavlja rad i priprema referat. U protivnom materijal se može koristiti za usmeravanje osnovnih organizacija, naročito onih u čijim je jedinicama proučavani problem najaktuelniji. Ako komitet dođe do zaključka da rešenje izvesnog problema zavisi, pre svega, od mera komande, u tom smislu i usmerava svoje predloge.

Neposredna priprema i osnovne karakteristike sastanka komiteta. Metod i tok neposredne pripreme zavisi od više činilaca, a

² Svaki anketirani član komiteta pripada nekom drugom komitetu. Znači da 107 anketiranih članova predstavljaju 107 komiteta.

naročito od karaktera sadržaja, vrste referata i oblika sastanka. Karakter sadržaja je bitan činilac koji utiče na metod i tok neposredne pripreme, a time i na karakter sastanka. Što se tiče referata koriste se usmeni i pismeni. U poslednje vreme sve više se teži pismenim referatima, posebno ako se radi o analizi važnijih problema u jedinici i organizaciji SK. Takvi referati pretpostavljaju, u većini slučajeva, kolektivan rad radnih grupa. O tome govore podaci ankete, izveštaji, zapisnici, informacije i drugi dokumenti, kao i izjave članova i sekretara komiteta. Tako je, npr., 91% anketiranih odgovorilo da se važnija pitanja obrađuju pismeno, a samo 9% da se na sastanku podnesu usmeni referati. Od 45 ključnih pitanja, razmatranih na sastancima, šest komiteta³ koji neposredno rukovode osnovnim organizacijama obradilo je 30 u vidu pismenih referata. I pored ovih tendencija postoje shvatanja koja su, u principu, protiv pismenih referata kada je u pitanju komitet koji neposredno rukovodi osnovnim organizacijama. Ima i sasvim suprotnih mišljenja koja prenaplaćavaju važnost pismenih referata. Međutim, svaka krajnost i isključivost, kao i frontalno suprotstavljanje jedne prakse drugoj, vode u jednostranost i formalizam.

Analitičko i kritičko razmatranje problema neophodan je zahtev referata. Naime, određeni problem valja prikazati tako da se reljefno vidi u kojoj se „fazi“ nalazi njegovo rešenje. To ujedno pretpostavlja i ocenu delatnosti komiteta i osnovnih organizacija. Na taj način mogu se sagledati ne samo slabosti i uzroci, nego i stvoriti optimalni uslovi za razvijanje kritike i samokritike na sastancima komiteta. U referatu je korisno dati predloge za rešenje određenih problema, a naročito onih koja spadaju u nadležnost komiteta i osnovnih organizacija.

Međutim, svi referati ne ispunjavaju ni delimično ove zahteve. Naime, neki od njih više podsećaju na izveštaje u kojima se samo registruju pojave, nego na jednu svestranu analizu rada organizacije SK o određenom pitanju. Referatima se posebno zamera da su uopšteni, površni i nekonkretni, da ne objašnjavaju uzroke i ne ukazuju na mere za otklanjanje raznih slabosti i negativnih pojava u jedinici i organizaciji SK. Zatim, da su opterećeni perifernim i nepotrebnim elementima i da ne ističu u prvi plan suštinu problema.

Pismeni referati studioznije i svestranije obrađuju probleme, omogućuju da se sistematičnije, preglednije i sažetije istaknu bitna pitanja i da se konkretnije ukaže na mere za njihovo rešavanje. Za njihovo pripremanje i pisanje obezbeđuje se više vremena, što pozitivno utiče na proces i metod pripreme, a time i na kvalitet obrade određenog problema, naročito ako su pismeni referati rezultati kolektivnog rada (radne grupe). Polazeći od podataka, ocena i stavova sadržanih u referatu (uz druge dokumente), komitet će realnije i potpunije moći da sagleda svoju delatnost u proteklom periodu i da se, na taj način, uspešnije služi metodom upoređivanja. Korisnost i prednost pismenih referata su nesumnjive u periodu pripreme

³ Podaci se odnose na komitete u nekim školskim centrima i aviopukovima u RV.

izborne konferencije, masovnih skupova komunista i uopšte u pripremi narednih sastanaka komiteta, raznih analiza, savetovanja i sl.

Međutim, pismeni referati imaju i svoja ograničenja, naročito kada su u pitanju komiteti u trupi. Pismeno oblikovanje problema zahteva više vremena i snaga. Zatim, dinamičnost i priroda rada i života u trupi traže brzo reagovanje ne samo sekretarijata osnovnih organizacija, nego i komiteta. Zbog toga, kako je već rečeno, pismeno se oblikuju samo težišni problemi, većinom oni koji su ranije i u planu predviđeni.

Kada će se koja vrsta koristiti zavisi od konkretnih uslova, mogućnosti i potreba određenog komiteta.

Oblik sastanka je isto tako značajan činilac koji utiče na metod i tok njegove neposredne pripreme. Kao što je poznato, sastanci po svom obliku i karakteru mogu biti različiti: redovni, vanredni, prošireni i sl., što znači da se u toku pripreme, pored ostalog, mora voditi računa i o tome o kakvom se sastanku radi. Najsloženija je priprema kada se organizuje prošireni sastanak komiteta. S obzirom na to što su ovakvi sastanci česti, naročito u nižim komitetima, to se njihovoj pripremi poklanja posebna pažnja.

Kada je reč o toku sastanka komiteta i njegovim osnovnim karakteristikama, onda treba, pre svega imati u vidu dnevni red, analizu izvršenja zadataka i aktivnosti članova komiteta i usvajanju stavova i zaključaka.

Dnevni red je ne samo rezultat prethodnih „faza“ u sadržaju i metodu rada, nego i osnova njegove dalje aktivnosti. Naime, ukoliko su pripreme bile temeljitije i svesranije mogu se naći na dnevnom redu sastanka oni problemi koji su najvažniji i najaktuelniji u određenom vremenskom periodu. I obrnuto, tamo gde se nedovoljno i površno poznaju stanje i problemi jedinice i organizacije SK i gde nema izgrađenih partijsko-političkih kriterijuma, na dnevnom redu su manje važna, periferna pitanja, dok se glavna ispuštaju ili se zahtevaju ona (operativno-tehnička) koja spadaju u nadležnost komandi i starešina.

Veliki dnevni redovi nisu korisni. Na sastanku jednog pukovskog komiteta razmatrana su 4 veoma važna i raznovrsna pitanja: 1. Neke pojave i problemi koji narušavaju disciplinu u jedinicama; 2. Analiza rada 6. osnovne organizacije; 3. Zadaci komunista u vezi sa predstojećom vežbom; 4. Odluka o kooptiranju novih članova i izbor novog sekretara komiteta. Jasno je da je svaka tačka za sebe bila dovoljna za jedan sastanak. O preobimnosti dnevnog reda, posebne tačke „Razno“, govori i ovaj primer: 1. Analiza rada i aktivnosti osnovne organizacije SK 3. i 6. baterije; 2. Neki osnovni zadaci komunista u obuci i vaspitanju sa stanovišta odgovornosti i aktivnosti organizacije SK; 3. Razno: neka pitanja odnosa; dopuna plana rada komiteta; popuna Revizione komisije; priprema sednice Komiteta, ispraćaj penzionisanih drugova. Od anketiranih 145 slušalaca Političke škole JNA 25% je navelo da se najčešće na jednom sastanku razmatraju 2 — 3 pitanja, a 21% da se razmatraju 3 — 4 pitanja.

Toliki broj krupnih i raznovrsnih problema nemoguće je solidno pripremiti i detaljno analizirati na jednom sastanku i odrediti

realne zaključke i zadatke. „Na nepripremljenom sastanku vode se duge diskusije, traže se i iznalaze uzroci i posledice pojava posle nepotrebno dugih rasprava, ili se pak malo i sasvim površno raspravlja o problemima, te komunisti odlaze s takvih sastanaka nedovoljno pripremljeni za organizovanu akciju, ili, čak, dezorijentisani“.⁴

Međutim, iskustva većine komiteta potvrđuju stav da je bolje i korisnije na jednom sastanku detaljno i svestrano analizirati jedno pitanje koje je u određenoj situaciji najvažnije i najaktuelnije za rad organizacije SK. Naravno, to ne znači da se, pored tog osnovnog problema koji mora da dominira, ne mogu razmatrati i neka manje važna pitanja (informacije i sl.). O takvom načinu rada svedoče i ovi podaci. Neki komiteti pukovskog ranga u RV i IV armijskoj oblasti održali su u toku 1965. god. prosečno po 9 sastanaka, a samo su na dva imali više od dve tačke dnevnog reda, uključujući i tačku „Razno“. Evo još nekih primera dobrih i realnih dnevnih redova. Komitet jednog avio-puka, na jednom od svojih sastanaka, raspravljao je samo o problemu: „Zalaganje komunista — starešina na funkcionalnim dužnostima“. Drugi komitet je sastanak posvetio isključivo problemu: „Analiza sadržaja i metoda rada komiteta i problema lične i kolektivne odgovornosti njegovih članova“.

Razvijajući ovakav metod rada, komitetu se pružaju realne mogućnosti da organizacija SK bude stalno u toku najvažnijih događaja, da njenu aktivnost usmerava na najaktuelnije probleme i zadatke u određenom periodu. Međutim, ukoliko se jednovremenim pokretanjem više pitanja deluje na širokom frontu i ako se u masi problema ne uoči ono što je bitno, onda se teško može govoriti o nekom organizovanijem, celishodnijem i efikasnijem delovanju komiteta i organizacije Saveza komunista u jedinici.

Ni jedan dogovor ni sastanak u organizaciji ne mogu se smatrati potpunim i uspešnim ukoliko ne sadrže i zahtev za analizu izvršenja zadataka. Zato se može reći da je ovo suštinsko, idejno-političko, a ne formalno-tehničko pitanje u metodu rada organizacije SK i njenih rukovodstava. Svako zapostavljanje ovog zahteva negativno se odražava na sadržaj i metod rada, kritiku i samokritiku, ličnu i kolektivnu odgovornost članova komiteta. Bez kritičke i svestrane analize proteklog rada i aktivnosti, skoro je nemoguće govoriti o nekom kontinuitetu u radu komiteta i realnosti njegovih ocena, stavova, odluka i zaključaka. To znači da između analize izvršenja zaključaka i aktivnosti u usvajanju stavova i zadataka postoji međusobna uslovljenost.

„... Kritički osvrt na sopstvenu praksu i sagledavanje boljih mogućnosti rada ne samo što su poučni nego čine i osnovu konstruktivne aktivnosti komunista. To i jeste put stalnog usavršavanja metoda rada“.⁵

Međutim, pojedini komiteti retko predviđaju u svom dnevnom redu posebnu tačku: „Analiza izvršenja zaključaka u proteklom periodu“. Tako, npr. nijedan od 6 pukovskih komiteta, čiji su dnevni

⁴ Podsetnik za pretkongresnu aktivnost organizacija SK u JNA, str. 9.

⁵ Podsetnik za pretkongresnu aktivnost organizacije SK u JNA, str. 9.

redovi analizirani, nije u toku godine nijednom raspravljao o izvršenju zadataka. O tome govore i podaci ankete. Na pitanje: „Da li je komitet vršio analizu zaključaka“ — 35% anketiranih je odgovorilo negativno.

Najčešće se izvršenje zaključaka razmatra u vidu kraće informacije koja se obično završava bez ikakve diskusije ili analize. Tako se u zapisniku jednog komiteta konstatuje: „Zatim je u tački „Razno“ sekretar komiteta pročitao kratku informaciju u vezi sa realizacijom plana rada komiteta, odnosno zadataka sa prošlog sastanka komiteta centra, što su članovi komiteta jednoglasno prihvatili“ (bez analize i diskusije — primedba Š. Ž.). Takve informacije se ponekad pretvaraju u formalnost i ne predstavljaju neku ozbiljniju analizu rada komiteta i osnovnih organizacija o određenim problemima u proteklom periodu.

Veoma je korisna i prihvatljiva praksa onih komiteta koji analizu izvršenja zaključaka vrše u okviru problema koje razmatraju na svojim sastancima. Na primer, ako u određenom vremenskom periodu komitet više puta razmatra isti problem, normalno je da se istovremeno analizira i izvršenje zadataka koji su, u vezi s tim pitanjima, bili postavljeni na prošlom sastanku, odnosno prošlim sastancima.

Da li će komitet raspravljati o sprovođenju zaključaka u vidu informacije bez diskusije, posebne tačke sa diskusijom ili u okviru svakog problema koji se nalaze na dnevnom redu, zavisi od više činilaca, a pre svega, od karaktera zadataka i stepena njihovog izvršenja. Međutim, bez obzira na te specifičnosti, analiza izvršenja zadataka pretpostavlja i imperativno zahteva da komitet redovno preispituje i kritički sagledava vlastitu aktivnost u sprovođenju zaključaka.

Znači, komitet treba prvo da podvrgne kritici vlastiti rad pa da tek onda to isto očekuje od osnovnih organizacija kojima rukovodi. Zato je sasvim na mestu zapažanje jednog komunista: „Kaži mi kako radi komitet pa ću ti reći kako je razvijena kritika i samokritika u organizacijama kojima taj komitet rukovodi“.⁶

Prema tome, ovaj zahtev mora da bude jako naglašen, jer je bez njega neefikasan metod rada komiteta i osnovnih organizacija.

Usvajanje stavova i zaključaka je jedno od suštinskih pitanja u metodu rada komiteta. Kvalitet i celishodnost zaključaka zavise, pre svega, od pravilnog izbora i solidne obrade problema, temeljite pripreme, aktivnosti i kolektivne odgovornosti svih članova komiteta u procesu njihovog usvajanja.

Naime, dužnost je članova komiteta da još u toku pripreme, na osnovu poznavanja stanja i problema u jedinici i organizaciji SK i temeljitog proučavanja materijala koji im je dostavljen (dnevni red, teze, referat i sl.), u osnovi formiraju svoja mišljenja, stavove i predloge o rešenju problema o kome će se raspravljati na sastanku komiteta.

---

⁶ „Prigodna parola ili stvarna potreba“, „Narodna armija“ 3. decembar 1965. god.

Tok sastanka, diskusija i rad na usvajanju zaključaka zavise, pored ostalog, od toga da li se podnosi usmeni ili pismeni referat na sastanku. Ukoliko se, npr. ne čita referat,⁷ onda se nakon kraće uvodne reči prelazi na diskusiju. Najcelishodnija i najefikasnija je diskusija koja otkriva suštinu problema, koja je argumentovana i u sebi sadrži ne samo objektivnu i realnu kritičku ocenu rada komiteta i osnovnih organizacija, nego i predloge o rešenju određenih problema. Ako referat i uvodna analiza jednog pitanja daju potrebne elemente za sagledavanje suštine, nepotrebno je da se u diskusiji iznose novi primeri koji samo potvrđuju ono što se već sagledalo. Diskusija će biti konstruktivnija i celishodnija, a zaključci realniji i konkretniji, ukoliko na sastanku vlada atmosfera koja omogućava slobodno i otvoreno iznošenje stavova, uvažavanje tuđeg mišljenja, razvijanje ravnopravnih i demokratskih odnosa među članovima komiteta. Međutim, ako pojedinci, zbog nepripremljenosti i površnog poznavanja stvari, odvlače diskusiju od suštine problema i njegovog rešenja, sekretar komiteta neće narušiti navedene principe ako spreči dalje razvijanje takve necelishodne diskusije.

Tok i karakter diskusije zavise, pre svega, od toga da li su članovi komiteta svestrano ovladali određenim problemom, imaju li o njemu slična ili različita mišljenja, ocene, stavove i predloge. U prvom slučaju diskusija će biti manje polemična, brže i neposrednije će dovesti do elemenata nužnih za formiranje i usvajanje zaključaka. Međutim, teško je, u partijskoj praksi, naći čisti „pravolinijski“ ili „usmereni“ oblik diskusije. Zato je češća, redovitija i konstruktivnija ona diskusija u kojoj se, borbom mišljenja, dolazi do zajedničkih stavova, odluka i zaključaka. Ovakva diskusija je, u stvari, imanentnija osnovnim principima na kojima se temelje idejna i organizaciona izgradnja SK, kritika i samokritika, demokracija, ravnopravni odnosi i odgovornost komunista pred organizacijom, bez obzira na njihov čin i položaj u Armiji i funkciju u organizaciji SK. Međutim, ima odstupanja od ovih načela. Susreću se, na primer, istina vrlo retko, i takvi sastanci na kojima se narušavaju demokratski odnosi i borba mišljenja, a time i suština principa demokratskog centralizma. Zato je ponekad teško uočiti da li se radi o sastanku komiteta ili o sastanku komande sa potčinjenim starešinama. O tome govore i ove činjenice: Na sastanku se raspravlja o nekim problemima i njihovim aspektima koji spadaju u nadležnost komandi. Zato i zaključci komiteta više liče na odluke komande. Tako, jedan komitet, raspravljajući o pripremi i ukrcanju pitomaca, donosi i ovakve zaključke: „Uprava centra i nastavno odeljenje će sa Komandom eskadre regulisati koja će klasa ići na koju klasu brodova; za pitomce koji će se nalaziti na ukrcavanju 2 meseca, regulisati na koji način pitomcima i starešinama slati platu“. I ostalih osam zadataka u vezi sa ovim pitanjem slični su citiranim. Treba napomenuti da o ovoj tački i zadacima nije bilo nikakve diskusije, „već su“, konstatuje se

⁷ Na postavljeno pitanje da li se referati čitaju na sastanku (ukoliko se dostavljaju članovima komiteta) anketirani su odgovorili: 34% da se čitaju „redovno“, 36% da se čitaju „ponekad“ i 30% da se ne čitaju „nikad“.

u zapisniku, „članovi komiteta jednoglasno prihvatili izvesne zadatke za rad u periodu pripreme i za vrijeme samog ukrcanja i logorovanja“.

Dešava se i to da se članovi komiteta dele na sastanku prema položaju i funkciji u jedinici, tj. na članove komiteta koji rade u komandi i one iz potčinjenih jedinica (takav im je ponekad i raspored sedenja u prostoriji gde se sastanak održava). U takvoj situaciji kritika je, pretežno, usmerena prema komunistima u osnovnim organizacijama i članovima komiteta iz jedinica. Zatim, uočeno je da se pojedini članovi komiteta iz jedinica, koji su obično i sekretari osnovnih organizacija, više osećaju na sastanku kao „predstavnic“ svojih organizacija i jedinica nego kao ravnopravni članovi komiteta. Zato, ponekad, sastanak komiteta više podseća na „referisanje“ nego na ravnopravnu diskusiju. Naime, sekretari osnovnih organizacija podnose izveštaj sekretaru komiteta, pa se u tom smislu i razvija njihov dijalog. Zapažene su i takve pojave da pojedini članovi komiteta iz komande, uzimajući reč, obično na kraju diskusije, prosto „diktiraju“ zadatke, kao da se nalaze na vojničkom sastanku. U zapisnicima i informacijama nailazi se i na ovakve slučajeve: „... vi, dole u jedinici morate pojačati svoj rad u vezi sa disciplinom“, „vaša je dužnost da bolje organizujete pripremu komandira odeljenja“ ili „morate voditi više računa o bezbednosti jedinica i čuvanju vojne tajne“. Ponekad se dešava i to da sekretar komiteta na kraju samo kaže: „Ovo što je izneo drug komandant u vezi sa nastavom, možemo usvojiti kao zaključak“. Normalno je da komitet očekuje od svojih članova, posebno od komandanta, kvalifikovane analize o pojedinim problemima koje razmatra na svojim sastancima, ali nije u skladu sa demokratskošću da se bilo čija diskusija proglašava, apriori, kao jedino i najbolje rešenje. Da li će se nečije ocene, predlozi i mišljenja, usvojiti kao stav, odluka i zaključak, to ne zavisi od toga ko je njihov autor, nego, isključivo od toga koliko se u njima daje odgovor na postavljena pitanja i ukazuje na puteve i mere komiteta i osnovnih organizacija u njihovom rešavanju.

Usvojeni stavovi i odluke moraju, dakle, da budu uvek plod demokratske borbe mišljenja, odraz i izraz kolektivnog rada, aktivnosti i odgovornosti svih članova komiteta.

Prema tome, konstruktivna diskusija na sastanku, uopšte i posebno kada je u pitanju razmatranje i usvajanje stavova i zaključaka, ne zavisi samo od dobrog referata i pripreme, nego, pre svega, od odnosa koji vladaju u komitetu, od poštovanja, uvažavanja i primenjivanja principa demokratskog centralizma, koji isključuje svaki hijerarhizam, birokratizam i neravnopravne odnose u SKJ. Takva, demokratska diskusija je značajna pretpostavka za usvajanje jedinstvenih stavova, realnih i dobrih zaključaka. U stvari, zaključci i zadaci treba da budu sinteza takve diskusije i borbe mišljenja. Njihovo usvajanje i formulisanje su jedan od osnovnih i važnijih zadataka sastanka. Bitno je da se na osnovu zaključaka i zadataka jasno utvrdi težište delovanja komiteta, osnovnih organizacija i svih komunista u jedinici, da se odredi šta je u datoj situaciji najvažnije.

Prema tome, u zaključcima je neophodno da se jasno istakne, s jedne strane, ono što se odnosi na čitavu organizaciju i sve komuniste, a, s druge, da se istaknu posebne obaveze i zadaci komiteta i pojedinih osnovnih organizacija. To znači da zaključci mogu biti opštiji i konkretniji, važniji i manje važni, bitniji i manje bitni, dugoročniji i kratkoročniji. Zato ne treba smatrati da je sve podjednako važno i aktuelno, već se mora odrediti šta je najvažnije i njegovim rešavanjem rešavati i druge zadatke.

Na osnovu određenih zaključaka postavljaju se i zadaci kojima se predviđaju tekuće obaveze Komiteta i njegovih članova. Oni, svakako, treba da budu konkretni, ali ne takvi da se njima vrši neka stroga podela rada među članovima komiteta. To ne znači da, možda, neće biti slučajeva da se na sastanku odrede i konkretni zadaci. Na primer, da se pripremi i organizuje skup komunista u jedinici, sastanak sa svim komunistima — vojnicima, odnosno starešinama ili sa komunistima — starešinama koji rade na određenim poslovima, da se organizuje seminar sa novodošlim vojnicima — komunistima ili sekretarijatima osnovnih organizacija, da se pripremi i organizuje sastanak političkog aktiva, itd. Zatim, mogu se pojedini članovima komiteta dati i takvi zadaci, kao što su: rad na pripremi i izradi referata (grupno ili pojedinačno), kontaktiranje sa odgovarajućim društveno-političkim organizacijama i njihovim rukovodstvima, učešće u organizaciji izvesnih zajedničkih akcija i sl. Pri tom valja naglasiti da je dobra praksa onih komiteta koji ne nabrajaju mnoštvo zadataka u vezi sa jednim pitanjem, već određuju samo najbitnije od čijeg izvršenja zavisi rešenje problema.

Sprovođenje zaključaka u život. Na sastanku se mogu odrediti veoma dobri zaključci i zadaci, ali ukoliko ne usledi organizovana i kolektivna akcija komiteta kao celine i svih članova pojedinačno, a posebno sekretara (sekretarijata) na njihovoj realizaciji, oni će ostati mrtvo slovo na papiru, formalni akt bez životne i praktične vrednosti. To znači da se partijske obaveze ne iscrpljuju i ne završavaju sastankom i donošenjem zaključka, već su time samo stvoreni uslovi za praktičnu aktivnost komunista.

U dosadašnjoj praksi i terminologiji odomaćio se izraz „prenošenje” zaključaka i zadataka. Međutim, ovaj termin se ne sme shvatiti mehanički, jer se ne radi o prostom prenošenju, nego, pre svega, o stvarnom usvajanju stavova i zaključaka kao polaznih i bitnih oslonaca praktične aktivnosti komunista. „Obično se smatra velikim uspehom ako se zauzmu dobri stavovi, a kako će ih organizacije i članstvo razumeti i sprovesti u život — tome se još uvek ne posvećuje dovoljna pažnja... To dolazi i otuda što se i opšti zaključci „prenose” nekad i do osnovnih organizacija bez dovoljno stvaralačkog odnosa u njihovoj razradi, bez stvaranja akcionog programa idejno-političkih i organizacionih mera koje bi obezbedile punije i doslednije ostvarivanje istih”.⁸

Sekretari i sekretarijati osnovnih organizacija upoznaju se sa zaključcima komiteta na više načina: neposredno i posredno, usme-

⁸ Osmi kongres SKJ, *Kultura*, 1964. Beograd, latinica, str. 151.

no i pismeno. Neposredno se upoznaju kada prisustvuju proširenom sastanku komiteta,⁹ zatim preko članova komiteta, bilo na sastanku sekretarijata ili osnovne organizacije. U većini slučajeva zaključci i zadaci se prenose usmeno, mada se ponekad i pismeno oformljuju i dostavljaju osnovnim organizacijama. Ponekad komiteti organizuju masovne skupove svih članova SK radi što neposrednijeg i bržeg upoznavanja komunista sa određenim stavovima, odlukama i zaključcima.

U vezi sa prenošenjem zaključaka postavlja se zahtev da to bude pravovremeno. U protivnom gube svaku vrednost, efikasnost i aktuelnost, postaju necelishodni i neupotrebljivi. O njima treba da se diskutuje u organizaciji SK i u jedinici kao o najvažnijem događaju, kao o „temi dana“. Pored toga je neophodno da usvajanje i primena zaključaka i zadataka na konkretne uslove svake jedinice i organizacije SK bude stvaralačko. To znači da zaključke treba najpre upoznati i shvatiti u celini, a zatim, prema njihovoj važnosti i aktuelnosti prilagoditi ih i unositi u sadržaj i praktičnu delatnost osnovnih organizacija. Međutim, suprotno ovom zahtevu, ostaje se ponekad samo na površnom, formalnom i informativnom (globalnom) upoznavanju osnovnih organizacija sa zaključcima komiteta. Takvu praksu potvrđuje i sledeća konstatacija Opućenosti CK SKJ za JNA: „Neki stavovi viših rukovodstava Saveza komunista prenose se sporo, a na mnogim mestima i bez nužne konkretizacije i osvrta na vlastitu praksu i njene zahteve. Nema uvek dovoljno stvaralačkog odnosa prema zadacima i problemima koje nameće život jedinice ili ustanove“. Kada su zaključci pravovremeno i stvaralački usvojeni u osnovnim organizacijama, najvažniji je zadatak komiteta, svih njegovih članova, naročito sekretara, da stalno bde nad njihovim izvršavanjem. Najbitnije je, pri tom, da kod njih budu u punoj meri razvijene lična i kolektivna odgovornost za izvršavanje zaključaka i zadataka uopšte, a posebno u jedinici i osnovnoj organizaciji u kojima deluju. Ispoljavajući punu samostalnost i stvaralačku inicijativu, upornost i odlučnost u ostvarenju zaključaka, članovi komiteta će se uspešnije boriti i protiv svih teškoća i slabosti koje ometaju sprovođenje odluka i zaključaka komiteta. Na taj način biće u mogućnosti da stalno proveravaju njihovu vrednost i celishodnost. Naravno, ovakav način rada isključuje svaku akciju i postupak koji bi bili proizvoljni i suprotni osnovnim intencijama komiteta i duhu njegovih odluka. Sekretar komiteta je najodgovorniji za sprovođenje zaključaka, za koordinaciju rada komiteta i njegovo usmeravanje na ono što je težišno i najaktuelnije u određenom momentu, u određenoj jedinici i osnovnoj organizaciji. I po svom položaju on ima i najviše mogućnosti da prati i utiče na sprovođenje zaključaka, da daje izvesna objašnjenja i dopune u toku njihove realizacije, da pruža stalnu i svestranu pomoć osnovnim organizacijama i njihovim sekretarima (sekretarijatima). Ali pri tome stalno mora da vodi računa i o njihovoj samostalnosti. Stalno kontaktiranje s osnovnim organizacijama, članstvom SK, kao i ostalim pripadnicima JNA, naj-

⁹ Reč je o sekretarima i članovima sekretarijata koji nisu članovi komiteta.

bolji je put da se članovi komiteta i posebno sekretar oslobađaju forumskog, a time i birokratsko-administrativnog metoda i stila rada.

Razvijanje sposobnosti osnovnih organizacija da samostalno deluju u svojoj sredini jedan je od bitnih i najvažnijih zadataka komiteta. U stvari, u tome se ispoljava i suština njegovog rukovođenja. Sasvim je očevidno da se odgovornost ne može pretpostaviti, a ni razvijati, ukoliko istovremeno nije razvijena inicijativa i samostalnost osnovnih organizacija, kako u izboru i oceni problema, tako i u donošenju odluka o njegovom rešenju. Prema tome, samostalnost i odgovornost egzistiraju kao komponente koje se međusobno prožimaju i uslovljavaju. Uspesahan i efikasan rad osnovnih organizacija sadrži obe komponente.

Međutim, zapažaju se još uvek izvesne slabosti u metodu rada komiteta koje se negativno odražavaju na razvijanje samostalnosti osnovnih organizacija, njihovih sekretara i sekretarijata. Naime, ponekad se bez dovoljno opravdanja u planovima i zaključcima komiteta precizira šta će raditi osnovne organizacije, o čemu i kada treba da drže sastanke. Zato su neke osnovne organizacije svojim sadržajem bile više okrenute dnevnim redovima, planovima i zaključcima komiteta nego stanju i problemima u svojoj sredini. Kod pojedinih komiteta postoji bojazan da neće ići sve kako treba i onda se osnovnoj organizaciji svaka stvar precizira. U vezi s tim je i praksa da pojedini komiteti preuzimaju kompetencije osnovnih organizacija i umesto njih „rešavaju“ i „raščišćavaju“ izvesne sporne probleme, negativne pojave i slabosti u organizacijama i jedinicama. Ovakav metod rada rukovodstava podvrgnut je oštroj kritici na 8. kongresu, a posebno na IV i V plenumu CK SKJ. Samo u nekim izvanrednim uslovima može se tražiti od osnovnih organizacija da u određenom vremenskom periodu razmotre određene probleme (kada se, npr., radi o izvesnim značajnim političkim događajima).

Osposobljavanje osnovnih organizacija za samostalan rad je moguće, dakle, pod uslovom ako se komitet postavi tako da osnovnoj organizaciji ostavi dovoljno prostora i mogućnosti kako u izboru i razmatranju problema, tako i u formiranju stavova i zaključaka. Ovo je naročito važno istaći kada komitet donosi zaključke koji se direktnije odnose na osnovne organizacije. Samostalnost nije, dakle, formalna stvar za osnovnu organizaciju. Naprotiv, ona ima veliki značaj za vaspitavanje komunista kao odgovornih političkih aktivista.

Obezbeđenje samostalnosti osnovnih organizacija ne znači da komitet ispušta iz svojih ruku njihovo usmeravanje u određenom pravcu. Zato je neprihvatljiva, kako praksa komiteta koji sputavaju inicijativu i samostalnost osnovnih organizacija (time što im sve preciziraju), tako i onih koji ne reaguju na njihove nepravilne odluke i ne bore se u potrebnoj meri da se organizacije osposobe za samostalno, zrelo i pravilno donošenje odluka i zaključaka.

Ukoliko se rukovodstva SK u Armiji budu brže i radikalnije oslobađala hijerarhijskog, birokratskog i centralističkog mentaliteta, navika i metoda rada i potpunije usvajala i primenjivala demokratske oblike rukovođenja, delovanja i odlučivanja, utoliko će se doslednije i

lakše transformirati iz dosadašnjih „centara odlučivanja“ u koordinacione i usmeravajuće organe, koji svoje stavove, odluke i zaključke zasnivaju na širokoj i dinamičnoj inicijativi, demokratskoj diskusiji i borbi mišljenja, predlozima i mišljenjima članstva i osnovnih organizacija. Samo pod tom pretpostavkom moguće je da se članstvo i osnovne organizacije ispolje i stalno afirmišu kao osnovni faktori i kreatori politike Saveza komunista i u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

Pored svakodnevnog i stalnog rada sekretara i ostalih članova komiteta u osposobljavanju osnovnih organizacija da što samostalnije razvijaju svoju delatnost, koriste se i druge mere, kao što su, npr., seminari sa sekretarijatima i povremeno raspravljanje na sastancima komiteta o sadržaju i metodu rada pojedinih osnovnih organizacija.

Kapetan bojnog broda
Šime ŽIVKOVIĆ